

REGERINGEN

Socialdepartementet

Regeringsbeslut

II:2

2016-04-14

S2016/00724/FST (delvis)

S2016/02757/FST (delvis)

Socialstyrelsen

106 30 Stockholm

Uppdrag att utarbeta stöd för socialtjänstens arbete i mötet med utsatta EU/EES-medborgare som saknar uppehålls rätt i Sverige

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta ett stöd för socialtjänstens arbete i mötet med utsatta EU/EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. mindre än tre månader och som saknar uppehålls rätt. Uppdraget innebär att:

- efter genomgång av eventuell ny rättspraxis uppdatera Socialstyrelsens vägledning för socialtjänsten avseende rätten till socialt bistånd för medborgare i EU/EES-området,
- ta fram kunskapsstöd för hur socialtjänsten kan arbeta med ärenden som rör barn i målgruppen och
- på lämpligt sätt sprida detta till kommuner och andra berörda aktörer som möter målgruppen.

Uppdraget ska utföras i samverkan med länsstyrelsen i Stockholms län och Sveriges Kommuner och Landsting.

Socialstyrelsen får disponera högst 500 000 kronor under 2016 för uppdraget. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagspost 5 Övriga utvecklingsmedel. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2016. Medel som inte har förbrukats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2017. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisitioner, återbetalningar och redovisning ska hänvisa till detta beslut.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 april 2017. Av redovisningen bör även framgå hur barnets

rättigheter och jämställdhetsperspektivet tagits tillvara i uppdragets genomförande.

Bakgrund

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det kan t.ex. handla om uppsökande arbete och handläggning av ansökningar om bistånd. Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, är den kommun där den enskilde vistas ansvarig för stöd och hjälp. Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer (2 a kap. 2 § SoL). För utländska medborgare som inte är bosatta i Sverige men som vistas här för besök, följer enligt praxis (RÅ 1995 ref. 70) att vistelsekommunen endast ansvarar för akuta insatser.

Sedan några år tillbaka har medborgare från EU/EES-området i allt större utsträckning kommit till Sverige för att söka sin försörjning. En del har kommit för att tigga och andra för att plocka bär, söka arbete eller inkomster på annat sätt. Enligt Polismyndigheten bedömdes antalet till ca 4 700 personer i november 2015 (Nationell lägesbild – Brottslighet med koppling till tiggeri och utsatta EU-medborgare i Sverige, Nationella operativa avdelningen 2015). Antalet barn bedömdes variera mellan 70 till 100. De flesta kommer från Rumänien och Bulgarien och många, men inte alla, är romer. De har sökt sig hit på grund av utanförskap, antiziganism och diskriminering i sina hemländer och lever även i stor social och ekonomisk utsatthet när de vistas i Sverige. Detta har inneburit att socialtjänsten fått en ny målgrupp att arbeta med. Om de saknar uppehållsrätt har de inte rätt till bistånd i samma utsträckning som bosatta i Sverige.

Regeringen arbetar på flera områden för att förbättra villkoren så att dessa utsatta människor kan ges förutsättningar att stanna i hemländerna istället för att leva under ovärdiga förhållanden i Sverige. Det handlar om ökad samverkan inom EU, samarbetsavtal med Rumäna och Bulgarien för förbättrade levnadsvillkor i hemländerna samt insatser i Sverige.

Regeringen gav den 28 januari 2015 en nationell samordnare i uppdrag att stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter utsatta EU/EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt. Samordnaren skriver i sitt betänkande Framtid sökes – slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare (SOU 2016:6) att det föreligger behov av samordning även i fortsättningen och att den bör ingå i den befintliga samhällsstrukturen. Vidare menar samordnaren att det finns behov av att följa rättsläget angående bl.a. uppehållsrätten, nödbistånd, handläggningen och bedömning av barn till utsatta EU-medborgare.

Skälen för regeringens beslut

Socialtjänsten har sedan ett antal år kommit att ställas inför nya frågeställningar i samband med att de möter EU/EES-medborgare som lever i utsatthet när de vistas i Sverige tillfälligt utan uppehållsrätt. Det handlar då om att i samband med handläggning av ärenden eller utformning av insatser, bedöma vilken laglig grund den enskildes vistelse i Sverige vilar på. Det kan också handla om att utreda och handlägga ärenden som rör barn till EU/EES-medborgare som riskerar att fara illa. Socialstyrelsen publicerade i juni 2014 en vägledning för socialtjänsten avseende rätten till socialt bistånd för medborgare i EU/EES-området. Vägledningen beskriver bl.a. EU-rätten och vägledande avgöranden inom svensk rätt på området.

Vägledningen kan nu behöva uppdateras med beaktande av eventuell ny rättspraxis. Vidare finns det behov av att ta fram ett kunskapsstöd för hur socialtjänsten kan arbeta med barn till utsatta EU/EES-medborgare samt att detta på lämpligt sätt sprids till kommuner och andra berörda aktörer som möter målgruppen.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Karin Stillerud

Kopia till

Socialdepartementet/FS, JÄM
Finansdepartementet, OFA SFÖ, OFA K, SKA S3
Justitiedepartementet/PO, DOM, EMA, L4
Kulturdepartementet/DISK
Utbildningsdepartementet/S
Länsstyrelserna
Kronofogdemyndigheten
Polismyndigheten
Kammarkollegiet
Sveriges Kommuner och Landsting